

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ЯК ОСОБЛИВА СОЦІАЛЬНО- ДЕМОГРАФІЧНА ГРУПА

1. Поняття «студентство», історичні та соціальні аспекти
2. Права і обов'язки студентів
3. Студентство як об'єкт педагогічної діяльності
4. Адаптація студентства до умов навчання в вузі

МОЛОДІ

Студентство - найкультурніша частина молоді в усіх країнах, яка є важливим джерелом відтворення інтелігенції.

Виникло у XIII столітті як особливий соціальний прошарок.

Через століття так само актуально звучать слова видатного вітчизняного педагога К.Ушинського, який, характеризуючи, студентський вік, підкреслював: “Саме тут довершується період утворення окремих низок уявлень, і, якщо не всі вони, то значна частина їх групуються в одну мережу, досить об’ємну, щоб дати рішучу перевагу тому чи іншому напрямку в способі думок людини та її характері”.

Студентство – відносно соціально стійка група. На пострадянському просторі воно зберегло свої базові параметри завдяки тому, що основний вид діяльності – навчально-професійна – залишився домінуючим.

Визначальним чинником тут виступає об'єктивно зумовлене завдання вищої школи – підготовка спеціалістів, необхідних для функціонування суспільного організму й задоволення потреб молоді в освіті, духовному розвитку, професійному становленні.

«СТУДЕНТ» у перекладі з латинської означає «ТОЙ, ЩО СУМЛІННО ПРАЦЮЄ», «ТОЙ, ХТО БАЖАЄ ЗНАННЯ».

Студентство – це особлива соціальна група, що формується з різних соціальних утворень суспільства і характеризується особливими умовами життя, праці, побуту, особливою суспільною поведінкою і психологією, для якої набуття знань і підготовка себе для майбутньої роботи у суспільному виробництві, науці і культурі є головним і здебільшого єдиним заняттям

Студентство – одна з найбільш проблемних соціальних груп, яка зазнає динамічних внутрішніх змін, супроводжуваних ускладненням взаємозв'язків і відносин у соціальній структурі українського суспільства. Причин тут кілька, назовемо основні:

1. За статевими, соціальними, віковими показниками студентство є найбільш мобільною групою, причому кожні п'ять років його склад кардинально змінюється.

2. Студентство – це відносно автономна соціальна група з підвищеною адаптивністю до різноманітних соціально-економічних та політичних змін у суспільстві, інституціональних та ціннісно-нормативних актів.

3. Зі студентством у суспільстві традиційно пов'язують конкретні напрямки й темпи соціальних змін, у яких студентство бере найактивнішу участь;

4. Студентство має високий інтелектуальний потенціал й почуття соціального альтруїзму, що робить його своєрідним „соціальним ліфтом” між різними групами.

5. У суспільстві студентство відіграє суперечливу роль, оскільки, з одного боку, виступає суб'єктом нової соціальної діяльності, з іншого – є чинником суспільної стабільності, маючи своєрідні привілеї на майбутнє.

Які сьогодні системоутворюючі характеристики українського студентства?

Студентська молодь підрозділяється на підгрупи:

а) студентство як специфічна соціальна група в єдиній структурі суспільства;

б) соціально-професійні групи студентів (економісти, педагоги, медики, юристи й та ін.);

в) студентство як частина молоді (демографічна група);

г) малі соціальні групи студентська академгрупа, студентський загін, студентська сім'я) та ін.;

ґ) особистість студента.

Традиційно при класифікації студентських колективів прийнято виділяти чотири базові підстави: студентський колектив ВНЗ; студентські колективи факультетів, курсів, груп; студентські наукові, спортивні колективи; об'єднання в галузі дозвілля, суспільно-політичні, екологічні та ін.

Особливості сучасного українського студентства можуть бути визначені виходячи з того, які специфічні соціальні функції в суспільстві виконує студентство і яку позицію воно займає.

Соціальна функція студентства полягає в тому, щоб підготувати себе до виконання особливих професійних і культурно-етичних завдань, переважно інтелектуального й управлінського характеру. Вона визначає специфіку соціальної позиції студентства в суспільстві. У більшості сучасних країн студентство являє собою відкриту соціальну групу, яка формується за рахунок кращих представників різних верств суспільства.

В студентському віці представлено такі напрямки соціалізаційного процесу:

засвоєння молодими людьми нової для себе соціальної ролі студента;

підготовка до оволодіння професійними знаннями й уміннями;

формування такого новоутворення, як інтелігентність;

побудова нової системи відносин з викладачами й своїми ровесниками, яка ґрунтується на стереотипах, прийнятих у дорослому середовищі;

оволодіння знаннями й навичками соціальної поведінки, прийнятими в майбутньому професійному середовищі.

Вузівське навчання є потужним чинником соціалізації особистості студента, і цей процес іде в ході спільної життєдіяльності й студентів, і викладачів.

Особливості віку

Приналежність до студентства визначається віковими критеріями, нижня межа яких на практиці розмита й обумовлюється наявністю атестата про середню освіту, а верхня традиційно не виходить за 30-річний рубіж.

Більшість дослідників студентства відносять його до пізньої юності, деякі – до ранньої й середньої дорослості.

Наприкінці навчання у ВНЗ студенти можуть розглядатися як дорослі люди зі специфічними новоутвореннями, головні з яких – інтелігентність, самостійне мислення й адекватна поведінка в соціумі, реалізація професійних знань.

Сутнісною особливістю студентства є навчальна діяльність, яка має специфічні риси:

провідними формами занять виступають лекції, семінарські, практичні заняття, наукові дослідження, самостійна робота, підготовка рефератів, курсових і дипломних робіт, різні види практик, заліково-екзаменаційні сесії;

зміст навчання належить до спеціальних професійних і наукових галузей, які визначають специфіку майбутньої професії студента;

навчання ведеться кваліфікованими науково-педагогічними кадрами, які має регіон на цей час;

у випадку успішного навчання студент отримує стипендію – грошову допомогу, розмір якої встановлюється державою. Студент може отримувати й недержавні стипендії, засновані різними громадськими структурами, за успіхи в навчанні й науковій роботі;

специфіку навчання у ВНЗ становить єдність навчально-виховного процесу із заняттями науково-дослідною роботою, а також практичне оволодіння вміннями й навичками обраної спеціальності;

після завершення навчання основна маса студентів отримує направлення на роботу за здобутою у ВНЗ спеціальністю.

Обсудим!!!

Студентські роки – час становлення активної соціальної самостійності й особистісної свободи.

Особливості соціально-економічного становища в країні визначили появу останнім часом принципів новоутворень, характерних для студентства як особливої соціально-демографічної групи. До них відносяться зниження елементів романтизму в почуттях і поведінці студентської молоді, збільшення меркантильного начала й жорсткого практицизму.

Однією із сучасних тенденцій у генезисі студентства є його перетворення із групи невиробничого характеру в амбівалентну соціальну групу, яка бере безпосередню участь у матеріальному й духовному виробництві.

Серед системних характеристик сучасного українського студентства чільне місце займають його **соціальні установки.**

Студентство, як і вся молодь, скрізь стикається з колосальними розбіжностями між декларованими соціальними нормами та їх реальним втіленням, що також утруднює процес їх позитивної соціалізації.

Соціальне значущою рисою студентства є також напружений пошук сенсу життя, прагнення до нових ідей.

Отже, студентство є складовою частиною молоді, її специфічною групою, що характеризується особливими умовами життя, побуту і праці, суспільною поведінкою і психологією, системою ціннісних орієнтацій. Тобто, студентство треба розглядати як соціальну групу в системі вищого навчального закладу, яка має свою мету, свої специфічні особливості і яка готується до виконання соціальних ролей і функцій інтелігенції.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТСТВА

Права та обов'язки студентства визначені законом України «Про освіту», Положенням про вищий навчальний заклад.

Студенти мають гарантоване державою право на:

навчання для здобуття певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів;

- вибір закладу освіти, форми навчання, освітньо-професійних та індивідуальних програм, позакласних занять;
- додаткову відпустку за місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;
- продовження освіти за професією, спеціальністю на основі одержаного освітньо-кваліфікаційного рівня, здобуття додаткової освіти відповідно до угоди з закладом освіти;
- одержання направлення на навчання, стажування до інших закладів освіти, у тому числі за кордон;
- користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою закладу освіти;
- доступ до інформації в усіх галузях знань;

участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській та інших видах наукової діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах;

- особисту або через своїх представників участь у громадському самоврядуванні, в обговоренні, вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту тощо;
- участь в об'єднаннях громадян;
- безпечні і нешкідливі умови навчання та праці;
- забезпечення стипендіями, гуртожитками, інтернатами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- трудову діяльність у встановленому порядку в позаурочний час;
- перерву у навчанні у вищих та професійно-технічних закладах освіти;
- користування послугами закладів охорони здоров'я, засобами лікування, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я;
- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, від дій педагогічних та інших працівників, які порушують права або принижують їх честь і гідність (Стаття 51).

Обов'язками студентів є:

- дотримання законодавства, моральних, етичних норм;
- систематичне й глибоке оволодіння знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю;
- підвищення загального культурного рівня;
- дотримання статуту, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти.

3. СТУДЕНТСТВО ЯК ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студент є об'єктом педагогічної діяльності.
Продукти діяльності педагога матеріалізуються у психічному обличчі іншої людини — у її знаннях, вміннях, навичках, в рисах характеру.

Своєрідність даного об'єкту полягає в тому, що він одночасно є суб'єктом діяльності, проте не педагогічної, а іншої навчальної, ігрової, дослідницької, комунікативної.

Об'єктом діяльності студента є наукова, теоретична і практична інформація, якою він має оволодіти.

Продуктами його діяльності є відповіді: усні, письмові, графічні.

При організації викладачем впливу на свій об'єкт потрібно враховувати те, що студент ніколи не розвивається у прямій залежності від педагогічного впливу на нього, а за своїми законами, властивими його психіці — особливостями сприймання, розуміння, запам'ятовування, становлення волі, характеру, формування загальних і специфічних здібностей. Студент не народжується суб'єктом діяльності, а стає ним під впливом виховання.

Саме викладачі мають допомогти студентові стати суб'єктом діяльності, в основі якої лежить саморух, самоутвердження, самовдосконалення.

Обговоримо!!!

У соціальній позиції студента останнім часом сталися суттєві зміни: він став критичним, активним, прагне раціонально використовувати навчальний час, зусилля, матеріальні ресурси.

Студент припускає, що він може висловити своє незадоволення кваліфікацією викладача; при цьому втрачається та стабільність, яка ґрунтувалася на взаєминах старшого і молодшого, досвідченого і недосвідченого

Студент не довіряє красивим словам, він хоче відчувати повагу до себе, шанобливе ставлення до його особистості, визнання права бути вислуханим, права на самовираження, визнання його потреб законними.

4. Адаптація студентства до умов навчання у ВНЗ

Процес адаптації студентів проходить на декількох рівнях «пристосування»: до нової системи навчання; до зміни режиму праці і відпочинку; до входження в новий колектив.

Протягом перших курсів складається студентський колектив, формуються навички й уміння раціональної розумової праці, усвідомлюється покликання до обраної праці, дозвілля, побуту, встановлюється система роботи щодо самоосвіти і самовиховання професійно-значущих якостей.

Особливе значення для адаптації студента має колектив.

Формуванню колективу сприяє:

створення соціально-ціннісної єдності шляхом роз'яснення значущості навчання, його мети і задач, стимулювання активу стосовно згуртування колективу;

розвиток свідомості, творчості, дружби, розуміння взаємостосунків;

закріплення авторитету активу;

забезпечення дружньої спільної діяльності;

виявлення турботи про студентів, врахування їх запитів.

Студентський колектив проходить кілька стадій у своєму розвитку за рівнем згурпованості, наявністю громадської думки, авторитетністю активу, рівнем вимогливості особистості до себе.

Важливе місце в системі особистісно-середовищних стосунків студента займають комунікативні зв'язки з професорсько-викладацьким складом.

Студентське самоврядування у вищому закладі освіти функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника.